

Prof. nadzw. dr hab. n. med. Łukasz Dżiki
specjalista chirurg
2182940

RECENZJA

pracy doktorskiej lek. Wojciecha Hap pt.

„Analiza zmian w postępowaniu okołoperacyjnym u chorych z rakiem jelita grubego”

Rak jelita grubego stanowi jeden z najczęściej rozpoznawanych nowotworów złośliwych na świecie. W krajach rozwiniętych częstość występowania tej choroby stale wzrasta. Trend ten obserwuje się również w Polsce. Warto zauważyć, że przy częstości zachorowań niższej, niż w krajach Europy Zachodniej umieralność w Polsce nadal jest wyższa. Związane jest to najprawdopodobniej z dość niskim współczynnikiem wykrywalności choroby na wczesnych etapach rozwoju. Mimo funkcjonującego w Polsce od 2000 roku Programu Badań Przesiewowych raka jelita grubego ze względu na obawy przed badaniem endoskopowym, a często także strach przed rozpoznaniem choroby nowotworowej znaczna część społeczeństwa unika poddania się kolonoskopii. Jednocześnie nie można ignorować danych mówiących o niższej przeżywalności 5-letniej w porównaniu do krajów Europy Zachodniej. Na ten wskaźnik wpływ ma nie tylko zaawansowanie choroby nowotworowej, ale także jakość jej leczenia. Podstawowym elementem leczenia raka jelita grubego jest zabieg operacyjny. Sukces leczenia onkologicznego jest w znacznym stopniu uzależniony od jakości leczenia chirurgicznego, którego elementem jest opieka okołoperacyjna. To szerokie pojęcie obejmuje metody postępowania leczniczego w okresie przygotowania do zabiegu operacyjnego, utrzymania homeostazy podczas operacji oraz bezpiecznego przywrócenia stanu fizjologicznego po zabiegu operacyjnym. W ostatnich latach postępowanie okołoperacyjne ujmowane jest w dokładnie zbadanych i bezpiecznych schematach, które stają się standardem postępowania na całym świecie. Jednym z takich standardów jest protokół ERAS, stanowiący kompleksową formułę opieki okołoperacyjnej dla poprawy wyników leczenia.

Doktorant dokonał oceny wpływu zmian w postępowaniu okołoperacyjnym w okresie sześciu lat (2013-2018) w II Katedrze i Klinice Chirurgii Ogólnej i Chirurgii Onkologicznej Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu na efekty leczenia chirurgicznego raka jelita grubego. Uważam, że temat podjęty przez lek. Wojciecha Hap jest niezwykle istotny z punktu widzenia praktyki klinicznej i może stanowić ważny wkład w dyskusję nad bezpieczeństwem i kierunkami rozwoju chirurgii jelita grubego w Polsce.

Przedstawiona mi do oceny praca doktorska lek. Wojciecha Hap pt. „Analiza zmian w postępowaniu okołoperacyjnym u chorych z rakiem jelita grubego” jest zwartym, oprawionym, 123-stronicowym wydrukiem komputerowym. Wyniki badań ilustruje 31 kolorowych wykresów oraz 46 tabel. Piśmiennictwo liczy 97 pozycji ułożonych według kolejności cytowania, z należyтым uwzględnieniem aktualnego piśmiennictwa krajowego i światowego. Strona graficzna pracy jest bez zarzutu, tekst starannie zredagowany, a ryciny i tabele ułatwiają zrozumienie uzyskanych wyników.

W liczącym 10 stron wstępie Doktorant charakteryzuje poszczególne elementy opieki okołoperacyjnej w oparciu o aktualne piśmiennictwo. Zakończenie rozdziału stanowi tabela podsumowująca elementy protokołu ERAS wraz z oceną siły i jakości zaleceń na podstawie wytycznych obowiązujących w okresie prowadzenia badań. Rozdział ten pozwala na zapoznanie czytelnika z poruszonym zagadnieniem. Zwraca także uwagę na istotność rozumienia opieki okołoperacyjnej jako całości postępowania chirurgicznego, a nie tylko poszczególnych elementów leczenia

Cele i założenia pracy zawarto w 5 zwięzłych i jasno zredagowanych punktach oraz opatrzone komentarzem ułatwiającym analizę przedstawionego materiału. Podkreślono, że praca nie zawiera klasycznego ujęcia grupy badanej i kontrolnej, a stanowi zbiór analizy różnorodnych zależności na zróżnicowanej grupie pacjentów. Warto zauważyć, że tak przeprowadzona analiza wyłącza wpływ badacza na dobór pacjentów i stanowi badanie przekrojowe obejmujące wszystkich pacjentów leczonych z powodu raka jelita grubego w Ośrodku Doktoranta, którzy spełnili wstępne założenia włączenia do analizy.

W rozdziale „Materiał i metody” Doktorant podkreśla, że kryteria włączenia do badania spełniło 328 pacjentów z przeanalizowanych aż 758 historii leczenia chorych z rakiem jelita grubego w latach 2013-2018 w II Katedrze Chirurgii Ogólnej i Chirurgii Onkologicznej we Wrocławiu. Liczebność analizowanej grupy warunkuje wiarygodność uzyskanych wyników statystycznych. Badanie ma charakter retrospektywny, a analizowane parametry mają źródło w archiwizowanej dokumentacji medycznej pacjentów. Doktorant w sposób przejrzysty przedstawia i komentuje wykorzystane w badaniu skale. Dobór narzędzi jest adekwatny do założeń pracy i nie budzi zastrzeżeń merytorycznych. Analiza statystyczna obejmuje testy parametryczne i nieparametryczne pozwalające na ocenę ilościową i jakościową uzyskanych wyników, a także na określenie zależności występujących między nimi.

Wyniki badań przedstawiono w sposób systematyczny i uporządkowany. Wyniki analizy statystycznej są bogato opisane w formie tekstowej oraz ilustrowane tabelami i wykresami. Układ graficzny tego rozdziału pozwala na dokładne skupienie się na przedstawianych elementach badania. Autor wykazał, że wprowadzane na przestrzeni lat zmiany polegające głównie na redukcji pewnych elementów postępowania, np. objętości przetaczanych płynów, czy częstości stosowania antybiotyków wraz z zastosowaniem nowoczesnych technik chirurgicznych, a więc zwiększającej się częstości stosowania technik laparoskopowych i wczesną intensywną rehabilitacją umożliwiają prowadzenie bezpiecznego leczenia chirurgicznego raka jelita grubego przy skróceniu czasu hospitalizacji i zmniejszeniu kosztów leczenia. Wprowadzenie protokołu ERAS w 2017 roku pozwoliło na dalszą poprawę wyników leczenia w grupie pacjentów leczonych według tego protokołu, przez co Autor rekomenduje szersze stosowanie protokołu ERAS w praktyce chirurgicznej. Bardzo istotna z punktu widzenia praktyki klinicznej wydaje się część, w której Doktorant szczegółowo bada zależności między elementami postępowania terapeutycznego, czynnikami zależnymi od pacjenta, a częstością występowania powikłań. Wyniki wskazują, że obciążenie chorobą niedokrwienną serca może mieć kluczowe znaczenie w stratyfikacji ryzyka pooperacyjnego u chorych z rakiem jelita grubego. Zauważono także, że wykorzystywany rutynowo Formularz Oceny Ryzyka Zakażenia może być cennym narzędziem pozwalającym na określenie prawdopodobieństwa wystąpienia powikłań po zabiegu operacyjnym. Warto zauważyć, że przedstawione wykresy powinny zawierać podpis „rycina”, a nie „wykres”, który powinien znajdować się pod ryciną, a nie nad nią. Nie umniejsza to jednak wartości tego rozdziału.

Rozdział „Dyskusja” stanowi szczegółową ocenę wyników badania w odniesieniu do wyników uzyskanych przez innych autorów. Dobór literatury jest staranny i zawiera najnowsze opracowania zestawiane często z opisami postępowania, które przechodzi do historii chirurgii. Odniesienie się do komentarzy światowych autorytetów w dziedzinie chirurgii raka jelita grubego zawartych w najwyżej ocenianych czasopismach naukowych, a także do stwierdzeń wygłaszanych podczas kongresów naukowych świadczy o bogatej wiedzy i biegłości Autora w przedstawionym temacie. Dyskusja jest szczegółowa, uporządkowana i interesująca.

Końcowe wnioski przedstawiono w 6 punktach. Zawierają one odpowiedź na postawione cele pracy i stanowią jej wartościowe podsumowanie.

Pojedyncze uwagi redakcyjne wynikają jedynie z obowiązków recenzenta i nie umniejszają merytorycznej wartości pracy przedstawionej mi do oceny.

Rozprawa doktorska lek. Wojciecha Hap jest dobrze zaplanowanym i starannie wykonanym opracowaniem posiadającym znaczną wartość naukową i praktyczną. Uzyskane wyniki mogą stanowić podstawę do poważnej dyskusji naukowej autorytetów chirurgii w Polsce na temat usystematyzowania zasad postępowania chirurgicznego w raku jelita grubego. Pozytywna ocena protokołu ERAS jest natomiast zgodna z wynikami badań i trendami we współczesnej chirurgii kolorektalnej. Dyskusją oraz wnioskami z przeprowadzonego badania Autor dowiódł wzorowego rozumienia zagadnienia.

Recenzowana praca w pełni odpowiada warunkom określonym dla rozpraw doktorskich i może stanowić podstawę do uzyskania stopnia naukowego doktora nauk medycznych.

W związku z powyższym pozwalam sobie przedstawić Radzie Dyscypliny Nauki Medyczne Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu wniosek o dopuszczenie lek. Wojciecha Hap do dalszych etapów postępowania doktorskiego. Jednocześnie zwracam się z wnioskiem do Wysokiej Rady o wyróżnienie rozprawy doktorskiej.

Prof. nadzw. dr hab. n. med. Łukasz Dziki
specjalista chirurg
2182940

Łódź, dn. 20.08.2020 r.

dr hab. n. med. Łukasz Dziki

Profesor Uniwersytetu Medycznego w Łodzi

Przewodniczący Rady Dyscypliny
Nauki Medyczne
Uniwersytet Medyczny im. Piastów
Śląskich we Wrocławiu

prof. dr hab. Grzegorz Mazur

Wielce Szanowny Panie Profesorze;

Serdecznie dziękuję za przekazanie mi do recenzji rozprawy doktorskiej lek. Wojciecha Hap pt. " Analiza zmian w postępowaniu okołoperacyjnym u chorych z rakiem jelita grubego ". Pracę przeczytałem z największą przyjemnością i jej ocenę przesyłam Panu Profesorowi.

Proszę przyjąć serdeczne pozdrowienia.

Z poważaniem,

Prof. nadzw. dr hab. n. med. Łukasz Dziki
specjalista chirurg
2182940